

ผนวก ข  
กฎพระสงฆ์ ฉบับที่ 1-10

กฎพระสงฆ์ฉบับที่ 1

1. กฎให้ไว้แก่ข้าพเจ้าของอุลลของอุลลพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อย ฝ่ายทหารพลเรือน ฝ่ายหน้าฝ่ายใน ขอเฝ้า  
จ้าวต่างกรมฯ พระราชวังบวรสถานมงคล ผู้รักษาเมือง ผู้รั้งกรมการ แลสังฆการีธรรมการ ราชาคณะ พระ  
สงฆ์เจ้า อธิการ อนุจร ฝ่ายคันธุระ วิปัสณาธุระ อรัญวาสี ความวาสี นอกกรุง ในกรุงเทพมหานครศรีอยุธยา  
แลหัวเมืองเอก เมืองโท เมืองตรี เมืองจัตวา ตะวันตก ตะวันออก ปากใต้ ฝ่ายเหนือ จงทั่ว

จึงพระบาทสมเด็จพระบรมนาถพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ทุกวันนี้มีพระราชปณิธานปรารถนา  
พระโพธิญาณ ..... เป็นเอกอัครมหาสาธุปถัมภก พระพุทธศาสนา..... เสด็จออก ณ พระที่นั่งดุสิตมหา  
ปราสาทโดยบุรพาภิมุข พร้อมด้วย อัครมหามนตรี กวีชาติ ราชบุโลหิต โหรา ราชบัณฑิตยเฝ้าพระบาท  
บงกษมาศ ทรงพระราชวิจารณ์ญาณรำพึงถึง พระปริยัติศาสนา พระไตรปิฎกนี้เป็นต้น ปฏิบัติมรรคผล ให้  
ได้โลกียสมบัติ โลกุตระสมบัติ เพราะพระไตรปิฎก จึงมีพระราชโองการฯ ดำรัสว่า

โดยแต่ให้มีพระธรรมเทศนา แลสำแดงพระธรรมเทศนาให้ธรรมเป็นทานนั้น มีผลประเสริฐ  
กว่า สรรพทานทั้งปวง ชื่อว่าให้พระนิพพานเป็นทาน..... เหตุฉะนั้นจึงทรงพระกรุณา แสวงหาอุบายที่จะให้  
สมณพราหมณ์ เสนาบดี ประชาชนราษฎรทั้งปวง ให้ได้สมบัติทั้งสามประการ พ้นจากจตุราบายทุกข์ แล  
สงสารภัย จึงทรงพระอนุเคราะห์ให้ข้าพเจ้าของอุลลของอุลลพระบาทผู้ใหญ่ผู้น้อย สมทานพระไตรสรณาคมน์ คีล  
หำ คีลแปด คีลสิบ ในสำนักพระสงฆ์ทุกวัน ทุกเวลาเป็นปฏิบัติบูชา กองมหากุศลวิเศษ ประเสริฐกว่า  
อามิสบูชา จตุปัจจัยทาน..... แลพระปริยัติไตรปิฎกธรรมนี้ เมื่อบุคคลประพฤตินั้นสมควรแล้ว ก็มี  
ผลอันนับประมาณมิได้.....

แลทุกวันนี้อาณาประชาราษฎรทั้งปวงกลางบาง ให้มีพระมหาเวสสันดรชาดกนี้มิได้มีความสังเวช  
เลื่อมใส เป็นธรรมคารวะ พึงเอาแต่ถ้อยคำตลกคะนอง อันหาผลประโยชน์มิได้ พระสงฆ์ผู้แสดงนั้นบาง  
จำพวกมิได้เล่าเรียนพระไตรปิฎก ได้แต่เนื้อความแปลร้อยเป็นกาพย์กลอน แล้วก็มาสำแดงเป็นถ้อยคำ  
ตลกคะนอง หยาบเข้า เห็นแต่ลาภสักการเลี้ยงชีวิต มิได้คิดที่จะรำเรียนสืบไป ทำให้พระศาสนาพินเพื่อน  
เสื่อมสูญ ชวนกันประมาทในพระธรรมเทศนา.....

ครั้งนี้ทรงพระกรุณาตรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า ให้สมเด็จพระสังฆราช ราชาคณะ พระสงฆ์ฝ่าย  
ปริยัติ นักปราชญ์ราชบัณฑิตย ให้พิจารณาคั่นดูพระไตรปิฎกนั้น ก็พบเห็นบทว่า ผู้สำแดง แลผู้ฟังธรรมอัน  
ประมาท กล่าวถ้อยคำตลกคะนอง เอาธรรมนั้นมากล่าวเป็นอธรรม โทษนั้นเป็นครูโทษอันใหญ่หลวง.....  
เหตุฉะนั้นจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่า

แต่นี้สืบไปเบื้องหน้า ให้พระสงฆ์ผู้สำแดงพระธรรมเทศนา และราษฎรผู้จะฟังพระมหาชาติชาดกนั้น

สำแดง แลฟังแต่ตามวาระพระบาลี แลอรรถกถา ฎีกา ให้บริบูรณ์ด้วยผลอันสูงคั้นั้น ก็จะได้พบสมเด็จพระศรีอารยเมตไตรในอนาคต.....

และให้พระภิกษุสงฆ์ เณร เณรฝ่ายคันถธุระ วิปัสณาธุระ แลอาณาประชาราษฎรทั้งปวง ประพฤติตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้จงทุกประการ ถ้า..... ผู้ใดมิได้ประพฤติตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้ จะเอาตัวผู้มีได้กระทำตามกฎหมาย แลญาติโยมพระสงฆ์ เณร รูปนั้นเป็นโทษตามโทษานุโทษ

กฎให้ไว้ ณ วันเสาร์ เดือนสิบ ขึ้นสิบห้าค่ำ จุลศักราชพันร้อยสี่สิบสี่ ( พ.ศ. 2325 ) ปีชวด จัตวาศก

## กฎพระสงฆ์ฉบับที่ 2

### 2. กฎให้ไว้แก่สังฆการีธรรมการ.....

ด้วยสมเด็จพระบรมบพิตร ฯ..... มีพระราชโองการ ฯ สั่งว่า

มีพระราชอุตสาหะ มิได้คิดแก่พระกายแลพระชนมชีพ จนได้สิริราชสมบัติ ทั้งนี้ด้วยตั้งพระทัยจะบำรุง พระบรมพุทธานุศาสนตามพุทธานุฎีกาว่า พระปาติโมกข์สังวรวินัยนี้ชื่อว่าพระศาสนา ถ้าพระภิกษุยังทรงพระปาติโมกข์บริบูรณ์อยู่ตราบใด ชื่อว่าพระศาสนายังตั้งอยู่ ณ ตราบนั้น เหตุฉะนั้นจึงทรงพระราชศรัทธา บริจาคพระราชทรัพย์เป็นอันมาก เป็นจตุปัจจัยทานถวายพระสงฆ์ และมีพระราชโองการตามศาสนตักเตือน เพื่อจะให้พระสงฆ์ทั้งปวง ในกรุงนอกกรุงเทพมหานคร และนานาประเทศ ให้ทรงพระปาติโมกข์สังวรศีลบริสุทธิ ให้เป็นเนืองนิตย์แก่สัตว์โลก..... ฝ่ายฆราวาสแต่ก่อนก็มีศรัทธา มิได้กระทำให้เป็นเสนาอาลัย ทำให้เจ้ากูเสียศีลสิกขาบทบริสุทธิด้วยกันทั้งสองฝ่าย พระศาสนาก็รุ่งเรืองสืบมา

แลภิกษุสงฆ์ทุกวันนี้ตั้งอยู่ในภูมิอันประเสริฐแล้ว มิได้รักษาพระปาติโมกข์ตามอริยวงศ์ ประเพณี ปฏิบัติชำระคนคบหาฆราวาส ติดด้วยเบญจกามคุณ มิได้เห็นแก่พระศาสนา เห็นแก่หน้าบุคคล รับฝากเงินทองของฆราวาส ฆราวาสมิได้คิดแก่พระศาสนา เข้าเป็นญาติโยมปฏิบัติด้วยเสนาอาลัย ให้กะปิจังหันแก่ภิกษุโดยคุณบัติคุณแก่กัน ให้เสียศีลสิกขาบทไป ดุจหนึ่งสมิรักวัดบางหัวใหญ่ รับเข้าของเงินทองของอี่เพงไว้เป็นอันมาก อี่เพงเป็นกบฏโทษถึงตาย สิ่งของอี่เพงเป็นของหลวงตามบทพระไอยการ ราชอาณาจักรสืบมาโดยโบราณราชประเพณี เนื้อความทั้งนี้ก็ปรากฏทั่วพระนครแขวงจังหวัด ถ้าสมิรักรักสิกขาบทจริง ก็จะมีคนขายเอาของฝากนั้น มาแจ้งแก่สมเด็จพระสังฆราช และราชาคณะผู้ใหญ่ทั้งปวง ให้ปรึกษาตามบทพระวินัยว่า ทรัพย์นี้เป็นของหลวง หรือยังเป็นของอี่เพงอยู่ จึงควรแก่สมณ นี่สมิรักปิดบังไว้ มิได้ให้ราชาคณะทั้งปวงรู้ อนึ่งก็ได้โปรดให้ข่าวร้องเป็นหลายครั้ง สมิรักก็มิได้บอกแก่ผู้ใด ต่อไฉนชื่อให้การออกว่าของอี่เพงฝากไว้แก่สมิรักเป็นอันมาก จนตรัสใช้ให้ราชบุรุษมา สมิรักจึงสำแดงแก่ราชบุรุษ..... ฉะนี้ก็เห็นในสมิรักว่าสมิรักกองอาจหยาบซ้ำ หาอาลัยต่อสิกขาบทไม่หลายครั้งมาแล้ว เกลือกสมิรักเกลี้ยงบังเอิญของของเขาไว้ เจ้าของขาดอาลัยก็จะขาดสิกขาบทอยู่ก่อนแล้ว หากแต่สมิรัก กลัวภัยในปัจจุบันกว่ากลัวภัยในอนาคต จึงสู้สบบถาบัน ให้การต่อพระราช

คณะ พระราชาคณะพิพากษาว่าต้องแต่อาบัติปาจิตตีย์ สมิรักเป็นโลกีย์มีภยาคติ ยิ่งกลัวความตายอยู่ จะเชื่อเอาสบถสาบานสมิรักนั้นไม่ได้ ก็เห็นว่าสมิรักยังหาปราศจากมลทินโทษไม่ โดยกระแสทางการ พิจารณา เห็นเนื้อความใหญ่ทั้งสองข้อ ฝ่ายพุทธจักรอาณาจักร เป็นปัจจัยถึงกันติดพันสมิรักอยู่ แต่หาก ทรงพระกรุณาว่า ยังหาไม่มีพระราชกำหนดกฎหมายไม่ จึงงดโทษสมิรักไว้

แต่นี้สืบไปเบื้องหน้า อย่าให้ภิกษุสามเณรดุเียงอย่างสมิรัก ห้ามอย่าให้ภิกษุสามเณรดุเียงอย่าง สมิรัก ห้ามอย่าให้ภิกษุสามเณรทั้งปวงรับของฝากชมราวาส จะเสียพระวินัยพระศาสนาไป ถ้าภิกษุไม่รับ ฝาก ห้ามปรามผู้ฝาก ผู้ฝากมิพึง กลัวภัยขึ้นทั้งไว้ที่กฎ..... เร่งเอาเพื่อนพรหมจรรย์ที่ใกล้กันให้หลายองค์รู้ เห็นเป็นพยาน.... พาสงฆ์ซึ่งรู้เห็นนั้นไปแจ้งเนื้อความ และสิ่งของแก่พระราชาคณะเจ้าอธิการ พระราชา คณะเจ้าอธิการจงประชุมชุมนุมกันปรึกษาจงละเอียด ให้ต้องตามพระวินัยบัญญัติ.... ถ้าพระสงฆ์ราชาคณะ ผู้ใหญ่ผู้น้อยจะปรึกษาประการใด จงประพฤติตาม ให้สงฆ์เป็นอันมากรู้เห็นเป็นพยานไว้..... อย่าให้ผู้อื่น แคลงในพระพุทธศาสนา แลห้ามฝ่ายชมราวาส อย่าให้เอาของเงินของทองไปฝากภิกษุสามเณรไว้ ทำให้เจ้า กุเสียวินัยสิกขาบทเป็นอันขาดทีเดียว ถ้าผู้ใดมิได้กระทำตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้ ฝ่ายภิกษุ สามเณรจะลงพระอาญาโทษดุจโทษ อทินนาทานปาราชิก จะสึกออกขับเหินจงสาหัส ฝ่ายชมราวาสจะ ให้รับราชบาทขับเหินจงหนักโดยโทษานุโทษ

อนึ่ง....ถ้าสามเณรรูปใด มีอายุสมควรจะอุปสมบทแล้ว ก็ให้บวชเข้าจำเรียนคันถธุระ วิปัสนา ธุระ อย่าให้เที่ยวไปมาเรียนความรู้อิทธิฤทธิ์ให้ผิดธุระทั้งสองไป.... สามเณรรูปใดอายุถึงอุปสมบทแล้ว มิได้บวช เที่ยวเล่นไว้เว้อยู่ จับได้จะเอาตัวสามเณรแลชีตัน อาจารย์ ญาติโยมเป็นโทษจงหนัก

กฎให้ไว้ ณ วันจันทร์ เดือนห้า ขึ้นห้าค่ำ จุลศักราชหนึ่งพันร้อยสี่สิบห้า (พ.ศ. 2326) ปีเถาะ เบญจ ศก

### กฎพระสงฆ์ฉบับที่ 3

#### 3. กฎให้ไว้แก่สังฆการีธรรมการ.....

สมเด็จพระมณนาถปิตร..... รับพระราชโองการ ฯ สั่งว่า

พระศาสนาจะวัฒนาการตั้งไปได้ อาศัยพระราชอาณาจักร...สงเคราะห์พระศาสนา ฝ่ายพระวินัย บัญญัติเล่า พระพุทธองค์ตรัสสอนอนุญาตไว้ว่า ถ้ากุลบุตรบวชเป็นภิกษุสงฆ์ในพระศาสนาแล้ว ให้อยู่ใน สำนักหมู่คณะสงฆ์ในพระศาสนาแล้ว ให้อยู่ในสำนักหมู่คณะสงฆ์แลอุปัชฌาย์อาจารย์ก่อน จะได้ว่า กิจวัตรปฏิบัติ ถึงมาทว่าจะประพฤติผิดทำทุจริตอันมิควร ก็จะมีคนละอายกลัวเพื่อนพรหมจรรย์ แลครู อุปัชฌาย์จะว่ากล่าวตีสอน ความชั่วทุจริตที่ทำนั้นจะสงบลง ศีลนั้นจะบริสุทธิ์ เป็นที่ตั้งแก่สมาธิปัญญา วิปัสสนามรรคญาณ สำเร็จมรรคผลในหมู่คณะสงฆ์...แม้นมาทจะมีปารภจะหาที่อยู่อันสบายสมควรแก่ พระกัมมัฏฐานก็ดี ก็ย่อมจักชวนเพื่อนพรหมจรรย์ร่วมศรัทธาด้วยกัน...จะได้ทำสังฆกรรมแลอุโบสถกรรม

ด้วยกัน เพื่อจะได้ศิลปบริสุทธิเป็นที่ตั้งแก่พระกัมมัฏฐาน....

แลภิกษุสงฆ์ทุกวันนี้ ละพระวินัยบัญญัติเสีย มิได้ระวังตักเตือนสั่งสอนกำชับว่ากล่าวกัน ครั้นบวชเข้าแล้วก็มีได้ให้ศิษย์อยู่นิสัยในหมู่คณะสงฆ์ ครูอุปัชฌาย์อาจารย์ก่อน ละให้เที่ยวไปโดยอำเภอใจ.... ทำมารยารักษาศีลภาวนา ทำกริยาให้คนเลื่อมใสนับถือ สำแดงความรู้วิชาอดิทธิฤทธิ์ เป็นอุตริมนุชกรรมเป็นกลโกหก ตั้งตัวว่าผู้มีบุญ ว่าพบคนวิเศษมีวิชามาแต่ถ้ำแต่เขา.... ทำให้แผ่นดินและพระศาสนา จลาจล.... เพราะเหตุพระสังฆราชาคณะอธิการผู้ใหญ่ผู้น้อยมิได้เอาใจใส่ตักเตือน ว่ากล่าวตามพระวินัยบัญญัติ.... ฝ่ายฆราวาสข้าพหลอของธุลีผู้ใหญ่ผู้น้อยก็ละเมินเสีย มิได้เอาใจใส่ระวังรักษา ให้ไอ้ผู้มีชื่อผู้ศัตรู เข้ามาทำอันตรายถึงในพระราชฐาน.... ถ้าจะว่าตามโบราณราชกำหนดกฎหมาย ฝ่ายสมณฆราวาส มิได้พ้นจากมหันตโทษ.... แต่หากทรงพระกรุณายกโทษไว้เพราะยังมีได้มีพระราชกำหนดกฎหมายก่อน....

แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า ให้พระราชาคณะจัดแจงตั้งแต่งภิกษุสามเณร.... ให้เป็นราชาคณะแลอธิการ ให้มีตราตั้งแต่เป็นอักษร ชื่ออารามเป็นอักษรขอมสำหรับตัว ประจำที่ราชาคณะเจ้าอธิการ ทุกตำแหน่ง ทุกอาราม ถ้าแขวงใดเมืองใดพระสงฆ์มาก วัดหนึ่งให้มีอธิการหนึ่งอันดับ แก่รูปสิบลูกขึ้นไป ถ้าพระสงฆ์น้อย อารามหนึ่งให้มีอธิการหนึ่งอันดับ สี่ห้ารูปขึ้นไป ให้ปรนนิบัติรักษาพระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ อย่าให้เป็นอันตราย ถ้าแลพระสงฆ์ แลสามเณรแขวงจังหวัด เมืองเอก โท ตรี จัตวา จะมีศรัทธาเที่ยวเข้ามาจำเรียน คันถุระ วิปัสณาธุระ และสมณกิจประการใด ก็ให้เขียนฉายาแลชี้ต้น แลพระวสา แลชื่ออุปัชฌาย์อาจารย์ ศัตราราชาคณะ หัวเมืองนั้น ๆ มาเป็นสำคัญ จะอยู่อารามใด เมืองใดก็ดี ให้เอาหนังสือ แลศัตราราชาคณะนั้น แจกแก่ราชาคณะเจ้าอธิการในกรุง ถ้าราชาคณะอธิการในกรุงเห็นหนังสือ แลตราสำคัญแล้ว จึงให้รับไว้จำเรียน.... ถ้าแลฝ่ายพระสงฆ์สามเณร ณ กรุงเทพ ฯ.... อาการดังนี้แม่นจะชั่วแลดี จะได้สืบสาวรู้ง่าย อนึ่งก็เป็นทีค่านับ รู้จักเค้ามูล แห่งกัน จะได้กระทำสังฆกรรม อุโบสถกรรมด้วยกันเป็นอันดี หากความรังเกียจแก่กันมิได้

อนึ่งถ้ากุลบุตรจะบวชเรียน จำลาประจู้สักก็ดี ให้รู้ว่ากุลบุตรชื่อนั้น อยู่บ้านนั้น เป็นลูกหลานผู้นั้น ๆ แลให้พระราชาคณะเจ้าหมู่เจ้าคณะอธิการ แลกรมการหัวเมืองเอก โท ตรี จัตวา นายอำเภอแขวงจังหวัดทั้งปวง กำชับว่ากล่าว สอดแนมระวังระไว ดูหมู่คณะในแว่นแคว้น แขวงจังหวัดวัดวาอาราม บรรดาขึ้นแก่ตน อย่าให้มีคนโกหกมารยาคิดทำร้าย แผ่นดินแลพระศาสนา ให้จลาจลดูครั้งนี้ได้เป็นอันขาดทีเดียว ห้ามอย่าให้ อาณาประชาราษฎร์ทั้งปวง นับถือ คบค้า ปรนนิบัติไถ้โกหก..... แลผู้รู้เห็นว่าเหล่าร้ายคิดกลโกหกมารยาแล้ว แลมิได้จับกุมว่ากล่าว บอกให้กราบพูลพระกรุณา ละเมินเสีย.... จะเอาเจ้าคณะเจ้าอารามเจ้าอธิการเจ้าเมืองเจ้าแขวงจังหวัดประเทศนั้น ๆ เป็นโทษกบฏ ดูโทษไต่คนโกหกคิดทำร้ายแผ่นดิน และพระศาสนาเป็นจลาจล

กฎให้ไว้ ณ วันพฤหัสบดี เดือนหก ขึ้นแปดค่ำ จุลศักราชพันร้อยสี่สิบห้า (พ.ศ. 2326) ปีเถาะ เบญจศก

## กฎพระสงฆ์ฉบับที่ 4

### 4. กฎให้ไว้แก่สังฆการีกรรมการ อธิการ

สมเด็จพระบรมนารถบพิตร..... มีพระราชโองการ ฯ สั่งว่า

เป็นประเพณีในพระพุทธศาสนาสืบมาแต่ก่อน มีพระพุทธรูปกาโปรดไว้ให้ภิกษุสามเณรอันบวชในพระศาสนา รักษาธุระสองประการ คือ คันถธุระ วิปัสณาธุระ..... เป็นประเพณีมนุษย์มีปัญญา พบเห็นพระศาสนาเข้าแล้วก็มีความเพียร ปฏิบัติตามธุระทั้งสอง อยู่ในสัณนิษฐานสำนักครู อุปัชฌาย์อาจารย์ อุปัชฌาย์อาจารย์ก็ตั้งใจสั่งสอนตักเตือนกำชับว่ากล่าวกัน มิได้ละเมินพระศาสนาหาไม่ได้ พระศาสนาก็บริบูรณ์มา แลภิกษุสามเณรทุกวันนี้ ลางพวกบวชเข้ามาแล้ว มิได้ปฏิบัติตามธุระทั้งสอง..... เอาแต่กาสาวพัตรเป็นที่พึง เพื่อจะเอาแต่ความสะดวกสบายให้บริบูรณ์กายเนื้อหนัง ดูจะพระพุทธรูปกาตรัสว่าเหมือนโคแล กระบือ เกิดมาแต่บริโภคอาหารให้เจริญแต่เนื้อหนัง จะได้เจริญศีล สมาธิ ปัญญานั้นหาไม่ได้..... อุปัชฌาย์อาจารย์ก็เมินเสีย..... ทำร้ายแผ่นดินแลพระศาสนาให้เศร้าหมองฉะนี้ ไม่ควรนักรักษา

แต่นี้สืบไปเมื่อน้ำ ห้ามอย่าให้มีภิกษุโลเล ละวัตรปฏิบัติ แลปฏิญาณตัวว่าเป็นภิกษุ มิได้ร่ำเรียนธุระทั้งสองฝ่าย อย่าให้มีได้เป็นอันขาดทีเดียว..... แลพระศาสนาจะรุ่งเรืองขึ้นนั้นก็เพราะพระราชาคณะให้พระราชาคณะเร่งตักเตือนพิจารณาเห็นศิษย์ควรร่ำเรียนคันถธุระ วิปัสณาธุระ อันใดอันหนึ่งได้ ก็ให้ร่ำเรียนอันนั้น แล้วปฏิบัติตามพระปริยัติปฏิบัติศาสนา ให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่เทพามนุษย์ทั้งปวง แล้วให้พระราชาคณะ เจ้าคณะอธิการ ทำบัญชีทางว่าภิกษุสามเณรฝ่ายคันถธุระ วิปัสณาธุระ ส่งให้สังฆการีกรรมการกราบทูลพระกรุณา..... ถ้าภิกษุสามเณรองค์ใด กักขละ หยาบช้า สอนยาก อุปัชฌาย์ อาจารย์จะว่ามีฟัง..... ให้กำจัดเสีย อย่าให้เข้าหมู่คณะได้เป็นอันขาดทีเดียว พระศาสนาจึงจะรุ่งเรืองสืบไป

ถ้าแลราชาคณะ เจ้าคณะ อธิการ ภิกษุ สามเณร สังฆการีกรรมการผู้ใด มิได้กระทำตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้ จะเอาตัวญาติโยมเป็นโทษตามโทษานุโทษ

กฎให้ไว้ ณ วันอาทิตย์ เดือนแปด ขึ้นสิบห้าค่ำ จุลศักราชพันร้อยสี่สิบห้า (พ.ศ. 2326) ปีเถาะ เบญจศก

## กฎพระสงฆ์ฉบับที่ 5

### 5. กฎให้ไว้แก่สังฆการีกรรมการ

สมเด็จพระบรมนารถบพิตร ฯ..... มีพระราชโองการ ฯ สั่งว่า

ไฉนมาต้องเมณูปาราชิกแล้ว มิได้กลับปละอายแก่บาป ปฏิญาณตัวว่าเป็นภิกษุ เข้ากระทำสังฆกรรมด้วยพระสงฆ์ เป็นอุปัชฌาย์บวชนาค ปลอมเข้าผูกโบสถ์แลรับภริยา..... ไฉนต้องอุทินนาทานปาราชิก..... แล้วปกปิดโทษไว้ ปฏิญาณตัวว่าเป็นภิกษุสมณะนั่งหัตถบาทบวชนาค เข้าผูกอุโบสถทำสังฆ

กรรมด้วยสงฆ์ ให้พระศาสนาเศร้าหมอง แลไฉ่แก้วต้องอุทินนาทานปาราชิก..... แลเอามลทินไปโทษป้าย  
 ทานผู้มีศีลบริสุทธิ์ พระสงฆ์ว่ากล่าวแล้วจะนี้ หวังจะให้ทายกทั้งปวงที่ศรัทธากระทำกุศลไว้ สอดคล้องกัน  
 แหน่งท่านผู้มีศีลบริสุทธิ์ จะให้ผลของทายกนั้นน้อยไป มิควรหนักหนา

แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า ถ้าภิกษุองค์ใดต้องจุตูปาราชิกทั้งสี่ แต่อันใดอันหนึ่งปาราชิกแล้ว ให้มาบอกแก่  
 สงฆ์ จงแจ้งแต่ในอุโบสถเดียวนั้น อย่าให้ปกปิดโทษจุตูปาราชิกไว้ ปฏิญาณตัวเป็นสงฆ์สมณะ เข้ากระทำ  
 สังฆกรรม อุปสมบทกรรมด้วยคณะสงฆ์ให้เป็นมณฑลในสังฆกรรมทั้งปวง..... ให้ศาสนาเศร้าหมอง ถ้ามีผู้  
 โจทनाव่ากล่าวพิจารณาเป็นสัจ จะเอาตัวเป็นโทษถึงสิ้นชีวิต แล้วให้รับราชบาท ขั้บเขียนติบิวยาติโยมจง  
 หนัก อย่าให้เป็นเยี่ยงอย่างสืบไป

กฎให้ไว้ ณ วันอาทิตย์ เดือนแปด ขึ้นสิบห้าค่ำ จุลศักราชพันร้อยยี่สิบห้า (พ.ศ. 2326) ปีเถาะ  
 เบญจศก

## กฎพระสงฆ์ฉบับที่ 6

### 6. กฎให้ไว้แก่สังฆการีธรรมการ.....

สมเด็จพระบรมนารถบพิตร ฯ ดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมสั่งว่า

แต่ก่อนขรวาสผู้จะทำทานแก่ภิกษุสงฆ์ โดยแต่เข้าทับพีหนึ่ง ก็มีผลปรากฏในชั่วนี้ชั่วหน้า เพราะ  
 พระภิกษุผู้รับทานนั้นทรงศีลบริสุทธิ์ ฝ่ายขรวาสผู้จะให้ทานนั้นก็มิปัญญา..... แลผู้ให้ผู้รับทั้งสองฝ่าย  
 สุจริตดีจริง จึงให้ผลมากประจักษ์ในชั่วนี้ชั่วหน้าสืบมา ทุกวันนี้ภิกษุ สามเณร ผู้รับทานรักษาศีลขบถ  
 นั้นก็พินเพื่อน มักมาก โภจ รับเงินทอง ของอันมิควรด้วยกิจพระวินัย สังสมทรัพย์สิ่งของ เทียวมสมณสถาน  
 ทำการของขรวาส การศพ การเบญจา เป็นหมอนวด หมอยา หมอดู ใช้สอยอาสาศการคฤหัสถ์ แลให้  
 สิ่งของต่าง ๆ แก่คฤหัสถ์ เพื่อจะให้เป็นประโยชน์ จะให้เกิดลาภเลี้ยงชีวิตผิดธรรมเนียม.....

แลภิกษุทุกวันนี้บวชเข้า มิได้กระทำตามพระวินัย ประณิบัติเห็นแต่จะเลี้ยงชีวิตผิดธรรมเนียม ให้มีเนื้อ  
 หนังบริบูรณ์ดุจโค กระบือ.....จะได้เจริญสติปัญญานั้นหาไม่ได้ เป็นภิกษุสามเณรลามกใน  
 พระพุทธศาสนา ฝ่ายขรวาสก็ปราศจากปัญญา มิได้รู้ว่าทำทานจะนี้จะเกิดผลน้อยมากแก่ตนหา  
 มิได้ มักพอใจทำทานแก่ภิกษุ สามเณร อันผสมผสานทำการของตนจึงทำทาน บางคาบยอมมักง่าย  
 ถวายเงินทองของอันเป็นอกัปปิยะ มิควรแก่สมณะ สมณะก็มีใจโลภ สังสมทรัพย์เลี้ยงชีวิต ผิดพุทธ  
 บัญญัติจะนี้ ได้ชื่อว่าขรวาสหมั่นให้กำลังแก่ภิกษุโจร อันปล้นพระพุทธศาสนา ทานนั้นหาผลมิได้ ชื่อ  
 ว่าทำลายพระศาสนา

แต่นี้ไปเมื่อหน้า ห้ามมิให้ภิกษุสามเณรสงเคราะห์ขรวาส ให้ผลไม้ ดอกไม้ ใบไม้ เป็นต้น แล้วอย่า  
 ให้ผสมผสาน ขอกล่าวปาวร้องเรียไรสิ่งของอันเป็นของแห่งขรวาสอันใช้ญาติ แล้วอย่าให้ทำการศพ แลทำ

เบญจการฆราวาสทั้งปวง แล้วอย่าให้เป็นหมอนวด หมอยา หมอดูต่าง ๆ แลให้ยาแก้คฤหัสถ์อันใช้  
ญาติ แลห้ามอย่าให้พูดใช้สอยนำข่าวสารการฆราวาส แลห้ามบรรดาการทั้งปวงอันกระทำผิดจากพระ  
ปาติโมกข์ สังวรวินัย ภิกษุรูปใดมีอธิกรณ์ข้อใหญ่ สงฆ์พิพากษามีต้องแก้ เป็นฉายาเงาปราชิก ควรจะเสีย  
อยู่ข้างการลามกในพระศาสนา เป็นที่สงสัยสงฆ์ทั้งปวงอยู่แล้ว อย่าให้เอาไว้ให้เสีย.....

หนึ่งห้ามฝ่ายฆราวาสทั้งปวง อย่าได้ถวายเงินถวายทองนากแก้วแหวน แลสิ่งของอันไม่สมควรแก่  
สมณ เป็นต้น แลทองเหลือง ทองขาว ทองสำฤทธิ์ แก้วภิกษุสามเณร แลห้ามอย่าให้ถวายบาตรนอกกว่า  
บาตรเหล็กบาตรดิน แลนิมนต์ใช้สอยพระภิกษุสามเณรให้ทำเบญจการศพ แลให้นวดแลทำยา คูลักษณะ  
คูเคราะห์ แลวาดเขียนแกะสลักเป็นรูปสัตว์ แลใช้นำข่าวสารของฆราวาสต่าง ๆ แลห้ามบรรดาการภิกษุ  
สามเณรกระทำผิดพระปาติโมกข์สังวรวินัย.....

แลถ้าพระราชาคณะ เจ้าอธิการ ภิกษุ สามเณร ฆราวาส สังฆการีธรรม การผู้ใดมิได้ทำตามพระ  
ราชกำหนดกฎหมายนี้ แลละเมิดเสีย มิได้กำชับว่ากล่าวกัน กระทำให้พระศาสนาเศร้าหมองดูหนึ่งแต่ก่อน  
นั้น ฝ่ายพระราชาคณะ พระภิกษุสามเณร จะเอาญาติโยมเป็นโทษ ฝ่ายฆราวาสทั้งปวง จะให้ลงพระราช  
อาญาเขียนตามโทษานุโทษ

กฎให้ไว้ ณ วันอาทิตย์ เดือนแปด ขึ้นสิบห้าค่ำ จุลศักราชพันร้อยสี่สิบห้า (พ.ศ. 2326) ปีเถาะ  
เบญจศก

## กฎพระสงฆ์ฉบับที่ 7

### 7. กฎให้ไว้แก่สังฆการี.....

ด้วยสมเด็จพระบรมนารถพิตร ฯ..... มีพระราชโองการ ฯ สั่งว่า เป็นประเพณีเมืองไท พม่า เมือง  
รามัญ ถวายกุฐินทานแก่ภิกษุจำพรรษาแล้ว และออกพรรษาในพระวิหารเสมาวงล้อมต่าง ๆ แลใกล้กัน  
นั้น..... แลทำพญาอันทรงพระบัญชาพิจารณาเห็นว่า พระสงฆ์ผู้ทรงพระวินัยไตรปิฎกอันยิ่ง รักษา  
พระศาสนานั้นก็มีอันมาก..... (ถ้าแลเห็นว่าพระบาลีว่าวัดมีเขตวงล้อมต่าง ๆ ใกล้กัน ผู้จะทอดกุฐินใน  
วัดนั้น กุฐินนั้นมีเป็นกุฐิน พระสงฆ์ผู้รับกรานนั้นมีเป็นรับเป็นกราน)..... ครั้งนี้เล่าประเพณีและบาลีในกุฐิน  
ชั้นนี้ อันพระอรหันตชีณาสพผู้ทรงวินัยกระทำปฏิบัติสืบ ๆ กันมาเป็นช้านาน หาผู้ใดจะทักท้วงไม่ ตราบ  
เท่าทุกวันนี้.... ถ้าผู้ภายหลังทำหกรานให้กุฐินทานสาบสูญบัดนี้ ก็จะเป็นครูโทษสืบ ๆ ไปเป็นหนักหนา.....

อนึ่งเห็นว่าพระธรรมราชมนูปุทธาจารย์ หาเป็นสุภาพวินัยธรแท้ไม่ มิได้อยู่ในบังคับบัญชาสมเด็จพระ  
พระสังฆราชผู้เฒ่าอันเป็นครู มีพระพรษาทรง พระวินัยสันตติ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดตั้งไว้เป็นพญาสงฆ์  
สำหรับพิพากษาพระวินัย แลหกรานผู้เฒ่าผู้แก่ ให้นัยแก่พระญาณวิริยผู้เป็นศิษย์ตน นำเอาเนื้อความกิจ  
สงฆ์เข้ามาถวายพระพร แลอุดหนุนถ้อยคำอันเอาโทษอันเป็นคุณธรรม เข้ามาติดแปดไว้ในพระราชฐาน นี้  
หากว่าสมเด็จพระสังฆราชแลพระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย ยังยืนในพระวินัย ถวายพระพรชัดไว้จึงพ้น  
โทษ..... และเหตุเป็นคุณกรรมใหญ่หลวงลามกมาถึงพระราชฐาน ทั้งนี้เพราะพระธรรมราชมนู ปุทธา

จารย์ พระญาณวิริยะ ไม่มีสัมมาคารวะต่อสมเด็จพระสังฆราชผู้เฒ่าอันทรงพระกรุณาโปรดเกล้าตั้งขึ้นไว้ ให้เป็นที่ไหว้ที่บูชาพระวินัยทั้งปวง..... จึงเกิดเนื้อความมากมายทั้งนี้ มีสมควรนักหนา

แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า ห้ามอย่าให้พระสงฆ์ ราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย ให้อธิการรามัญ อธิการลาว อันตบทั้งปวง แลสังฆการีธรรมการราชบัณฑิต ข้ำทูลละของธุลีพระบาททั้งปวง เอาเนื้อความสงฆ์อันวิวาทกันด้วยกิจพระวินัย..... เอากราบทูลพระกรุณาให้หม่นหมองพระทัยเป็นอันขาดทีเดียว แลให้ทูลแก่สมเด็จพระสังฆราชราชาคณะอธิการอันตบ ให้มอญลาวทั้งปวงฟังบังคับบัญชาสมเด็จพระสังฆราชผู้เดียว ถ้าแลเป็นเนื้อความมหันตโทษ ข้องเข้ามาในราชอาณาจักร จำเป็นจะทูล ก็ให้เอาปรึกษาด้วยข้ำทูลละของธุลีพระบาท ผู้ใหญ่ผู้น้อย นักปราชญ์ราชบัณฑิต ให้พร้อมกันควรทูล แล้วจึงให้กราบทูลพระกรุณา

ถ้าแลพระราชาคณะ..... ข้ำทูลละของธุลีพระบาทผู้ใด มิได้กระทำตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้ จะเอาตัวผู้กระทำผิดพระราชกำหนดกฎหมายนั้น เป็นโทษตามโทษานุโทษ

กฎให้ไว้ ณ วันจันทร์ เดือนสิบสอง ขึ้นสามค่ำ จุลศักราช ๑๑๔๕ (พ.ศ. 2326) ปีเถาะ นกษัตริย์เบญจศก

### กฎพระสงฆ์ฉบับที่ 8

8. กฎให้แก่พระสุริยสวัสดิ์ชายชวาโนนอก ให้กฎหมายบอกข้ำทูลละของธุลีพระบาท ฝ่ายทหารพลเรือน แลข้าหลวงกรมพระราชวังบวรสถานมงคล ขอเฝ้าเข้าเฝ้าต่างกรม ฝ่ายหน้าฝ่ายใน แลสังฆการีธรรมการ แลเมือง 1 2 3 4 ปากได้ฝ่ายเหนือทั้งปวงจงทั่ว

ด้วยสมเด็จพระบรมนารถบพิตร ฯ..... ได้ทรงฟังพระราชาคณะทั้งปวงถวายพระพรว่าพระพุทธจักร แลพระราชอาณาจักรทั้งสองนี้อาศัยกับ ฝ่ายพระสังฆเถรานุเถรอันรักษาพระพุทธจักรนั้น ระวังกันตรวจตรารักษาพระศาสนา มิให้เป็นอันตรายเศร้าหมอง ครั้นเห็นว่ามีบาปภิกษุอันตราย แล้วว่ากล่าว ยังกันให้ปรึกษาโทษผิดแห่งกัน แล้วตัดสินว่ากล่าวตามพระวินัย บำบัดรำับโทษให้สงบมิได้มีลามกในพระศาสนา ถ้าเกิดพวกภิกษุใจมากหนัก เหลือกำลังจะว่ากล่าว รนร้อนชวนกันเข้ามาถวายพระพรฟังพระราชอาณาจักร ฝ่ายพระมหากษัตริย์ ผู้รักษาพระราชอาณาจักรก็ช่วยอุปถัมภ์ ตามพระมหาเถรานุเถรผู้ร้อนนรักษาพระพุทธศาสนา เป็นประเพณีมา จำเดิมแต่พระอรหันต์เจ้าห้าร้อย มีพระมหากัสสปเถรเจ้าเป็นประธาน เป็นเหตุด้วยพระภิกษุแก่ อันกล่าวปรวิบาทติเตียนเป็นเลี่ยนพระศาสนา ก็ชวนมาถวายพระพรสมเด็จพระเจ้าอชาตศัตรูราช พระเจ้าอชาตศัตรูก็เป็นศาสนูปถัมภก ขอปฐมสังคายนาครั้งโบสถ์ดังนี้ จนถึงทุติยสังคายนา ตติยสังคายนา จตุตถสังคายนา ปัญจมหาสังคายนา ฉัตถสังคายนา ฝ่ายพระพุทธจักร พระราชอาณาจักร ย่อมพร้อมกันทั้งสองฝ่าย ชวนกันชำระพระศาสนา (มิให้มีบาปภิกษุทำลายพระศาสนา) ได้เป็นประเพณีสืบมาทั้งนี้ จนถึงเมื่อสมเด็จพระมหากรุณาเจ้าเสด็จนิพนพานแล้ว พระพุทธศาสนาล่วงไปได้ พันห้าร้อยแปดสิบเจ็ดพรรษา ครั้นสมเด็จพระเจ้าประกรมภาณุราช



บพิตร..... เป็นใหญ่ในลังกาทวิปทั้งปวง พิจารณาเห็นหมู่ภิกษุกุลบุตรปฏิบัติต่าง ๆ มิได้ต้องแตกต่างกัน ประพฤติผิดให้พระพุทธานุศาสนาสื่อมสูญไป..... จึงไ้ตรูกิจด้วยพระมหากษัตริย์เจ้า อันอยู่ในอุทุมพรปัพพารามมหาวิหาร ทั้งพระพุทธรูปเจ้าพระราชาอาณาจักรสองฝ่าย กระทำย่ำยีปาปิกษุทั้งสองเหล่า คือภิกษุต้องปาราชิกเหล่าหนึ่ง แลภิกษุมักด้วยอาบัติเหล่าหนึ่ง พระราชทานผ้าขาว แล้วให้สึกออกจากเพศบรรพชิต ทรงชำระพระพุทธานุศาสนาให้ปราศจากมลทิน ด้วยพระทัยอันบริสุทธิ์ประกอบด้วยกรุณา แต่จะให้เทวดามนุษย์ทั้งปวง กระทำสักการบูชา ซึ่งพระศาสนานับบริสุทธิ์ ให้ได้พ้นจากสงสารทุกข์ แลทรงพระมหากุณาก่อกุลบุตรอันหาปัญญามิได้ ปฏิบัติผิดแล้วจะไปเสวยทุกข์เวทนาอยู่ในจตุรบาบอันช้านานหนักหนา..... แลเป็นประเพณีพุทธจักรพระราชอาณาจักรช่วยกันรักษาพระพุทธานุศาสนา พระพุทธานุศาสนาจึงค่อยยืดยาวมาตราบเท่าบัดนี้.....

แลทุกวันนี้ เห็นฝ่ายพุทธจักรวางมือเสีย ประการหนึ่งเข้าใจว่าศาสนาถึงเพียงนี้แล้ว เห็นจะบำรุงให้วัฒนาขึ้นได้ จึงมิได้ระวังระไวว่ากล่าวกัน ให้เกิดมหาโจรปล้นทำลายพระศาสนา ทั้งสมณะแลสามเณรมิได้รักษาพระจุฑาปริสุทธิตีล รำเรียนธุระทั้งสองประการ แลชวนกันเที่ยวเข้าร้านตลาดดูสินค้า มีอาการกิริยานุ่งห่มเดินเหินกระด้างอย่างฆราวาส มิได้สำรวมรักษาอินทรีย์ มิเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่ทายก แลเที่ยวดูโฉนหน้าสตรีฟ้อนขับ แลเล่นหมากรุกสกาพนันทั้งปวง แลคบคิดกันกับคฤหัสถ์ชายหญิงเล่นเบี้ย..... และผูกพันเรียกฆราวาสหญิงชาย เป็นพ่อแม่เลี้ยง พี่เลี้ยง น้องเลี้ยง แลเคารพนบนอบยกยอกายวาจาแก่ฆราวาสอย่างว่าทาษทาส แลขอให้น้ำมนต์ ด้ายมงคลสูตรเป็นต้นแก่ฆราวาสปรารถนาลาภ แลฆราวาสหญิงชายที่หาปัญญามิได้ ให้บำเรอแก่หมู่ภิกษุปาปอลัชชี ได้ชื่อว่าให้กำลังแก่ภิกษุลามก.....

แลผู้มีชื่อทั้งนี้ กระทำทุจริตผิดหนักหนา เป็นมหาโจรปล้นพระศาสนาซุกซุ่มขึ้นทั้งนี้ เพราะพระราชาคณะบริบดี พระเถรานุเถรผู้เป็นอุปัชฌาย์อาจารย์ หาความกตัญญูตเวทีต่อพระศาสนาไม่ มิได้ประพฤติตามพระพุทธานุกา สัตตบริยายหานิยธรรมเจ็ดประการ มีประชุมชุมนุมพร้อมกันตรวจตราว่ากล่าว ให้เห็นดีแลร้ายไม่มี หากว่าผู้มีชื่อฆราวาสเอาเนื้อความมาว่ากล่าวขับเสียด พันธนาการประจาน โทษตระเวนบอกสามวันเรือสามวัน เพื่อมิให้ดูเยี่ยงกับทำลายพระศาสนา..... แต่ฝ่ายข้างพระราชอาณาจักรนี้เร่งร้อนรอนนัก ให้นักปราชญ์ราชบัณฑิต สังฆการีธรรมการออกมาเผด็จแจกกฎหมาย ให้พระราชาคณะทั้งปวง เร่งกำชับตรวจตรากัน รักษาพระจุฑาปริสุทธิตีล ปฏิบัติตามคัมภีร์ วิปัสสนาธุระและพระราชกำหนดเก่าใหม่อยู่เนือง ๆ ฉะนี้ ก็ยังมีสมณะสามเณรเป็นมหาโจรปล้นพระศาสนาขึ้นมากมาย ดังนี้สมควรหนักหนา

แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า ห้ามมิให้สมณะสามเณรเถรรูปชี กระทำความชั่วทุจริต ผิดด้วยพระวินัยบัญญัติบรรดาพรณาโทษมานั้น.....

อนึ่งพระราชาคณะทั้งปวง ก็ได้ถวายปฏิญาณว่า จะกำชับว่ากล่าวให้พระสงฆ์สามเณร รักษาชาติตระกูลชะตะสิกขาบทอันนี้ให้บริบูรณ์ ฟังดูก็หาเห็นหยุดไม่ กฎแต่ก่อนก็ให้ประกาศไปว่า จะเอาโทษทั้งสมณะแลฆราวาส แลให้สังฆการีธรรมการสอดแนมจับเอาตัวผู้ถวายเงินทอง แลภิกษุเถรเถรรูปชี ผู้รับเงินทองให้

ได้เอามาว่ากล่าว.....

อนึ่งเถรเถรวจะออกจากอาราม มีกิจไปใกล้ไกลแห่งใดก็ดี ให้ห่มดองครองผ้าเหมือนภิกษุ  
 บิณฑบาต บิณฑบาตโดยลำดับ อย่าให้ซึ่งรับจ้งหันวิวาทชกตีกันเป็นอันขาดทีเดียว แลหากิจนิมนต์ไม่ได้  
 อย่าให้เที่ยวเข้าบ้านถ้าและมีกิจธุระด้วยญาติแลบิดามารดาจะมาบ้านนั้น แลจะมีที่มาใกล้ไกลแห่งใดก็ดี  
 ให้อำลาพระอุปัชฌาย์อาจารย์ให้รู้จักธุระก่อนจึงไปด้วยพรหมจารีเป็นเพื่อนพยานกันสองรูปสามรูป  
 ด้วยกัน แลห้ามอย่าให้สมณะสามเณรคบหาสีกาอันใช้ญาติ เข้าไปบ้านนอนบ้าน ผสมผสานด้วยลาภราค  
 เสน่ห์ ห้ามฝ่ายอุบาสิกากอย่าทำสนิทติดพันเป็นโยม..... ให้ตั้งใจศรัทธาถวาทนเป็นสงฆ์อย่าจำเพาะ.....  
 แลจะไปถวาย

ถึงอารามนั้นให้ไปในเวลาเช้าถึงเที่ยง ห้ามอย่าให้เข้าไปถวายในกุฏิ แลนั่งในที่ลับที่กำบัง ให้นั่งนอกกุฏิใน  
 ที่แจ้ง มีเพื่อนสีกากันรู้เห็นเป็นหลายคน.....

แลให้พระราชาคณะเจ้าอธิการอันดับผู้ใหญ่ผู้น้อยทั้งปวง ประพฤติตาม สัตตปริยานิยธรรม แล  
 ลงพระอุโบสถจงพร้อมกันทุกวันอุโบสถ ตามพุทธบัญญัติ..... จะให้สังฆการีธรรมการตรวจทุกวัน  
 อุโบสถ จัดสรรชำระมลทินโทษออกเสียจากพระศาสนา

ถ้าภิกษุสามเณรรูปใดอารามใด ต้องอธิกรณ์ถึงอับติมัตถุเป็นปาราชิกแล้ว ให้พระราชาคณะสีก  
 เสีย แล้วบอกแก่สังฆการีธรรมการให้แจ้งด้วย จะได้สักหน้าหมายไว้ อย่าให้ปลอมอุปสมบทสืบไป.....

อนึ่งรูปชื้ออย่าให้อยู่ในอารามใกล้อารามเป็นอันขาดทีเดียว แลฝ่ายฆราวาสนั้น ให้มูลนายบิดา  
 มารดาตรวจตราว่ากล่าว สตรีภาพอันเป็นบ่าวไพร่ บุตรธิดา ญาติ..... ทำลายศีลสมณสามเณร ให้เป็น  
 ปาราชิก ทำลายพระศาสนาเป็นอันขาด..... ถ้าแลบิดามารดาคณาญาติภิกษุเถรเถรวที่ทำผิดนั้นรู้เห็น.....  
 ชวนกันปิดบังเสีย.....

มีผู้อื่นรู้เอามาว่ากล่าว พิจารณาสืบสวนได้เนื้อความเป็นสัจ จะเอาบิดามารดาญาติพี่น้องภิกษุเถรเถรวซึ่ง  
 เป็นโจรอยู่ในพระศาสนา เป็นโทษด้วย

ถ้าแลฝ่ายพระสงฆ์สมณะทั้งปวง มิได้กระทำตามพระราชกำหนดนี้.... จะเอาโทษแก่พระราชา  
 คณะลงมาทั้งฐานานุกรม อธิการมหาเถรานุเถระ อันดับผู้ใหญ่ผู้น้อยแลสามเณร อันมิได้ระวังระไวตรวจ  
 ตราว่ากล่าวกันนั้น เป็นโทษเสมอด้วยโทษสมคสมณะสามเณรอันเป็นบาปลามกนั้น ฝ่ายฆราวาสทั้ง  
 ปวงก็แลผู้อื่นมิได้ทำตามพระราชกำหนดกฎหมายนี้..... จะเอาโทษแต่มูลนายลงมาจนบิดามารดา  
 ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านใกล้กันที่พอจะรู้เห็น มิได้ห้ามปรามเอามาว่ากล่าวนั้น เป็นโทษเสมอด้วยโทษสมณ  
 สมคบทนุชิลบาท อันเป็นบาปหยาบช้านั้น จะได้พร้อมกันช่วยกันรักษาพระศาสนาทั้งสองฝ่ายดังนี้.....

กฎให้ไว้ ณ วันพุธ เดือนสาม แรมสิบเอ็ดค่ำ จุลศักราชพันร้อยห้าสิบแปด (พ.ศ. 2339) ปีระกา เอก  
 ศก

### กฎพระสงฆ์ฉบับที่ 9

9. กฎให้ไว้แก่พระราชาคณะ เจ้าอธิการฐานานุกรมในนอกกรุง แลแขวงจังหวัดหัวเมือง 1 2 3 4 ปากได้ฝ่ายเหนือทั้งปวงจงทั่ว

สมเด็จพระบรมนารถ ฯ..... สั่งว่า..... มหาสันชาตจากสิกขาบทเป็นปาราชิกลามกในพระศาสนา มิได้เป็นสมณะปฏิญาณตนว่าเป็นสมณ ปิดความชั่วไว้..... กระทำให้พระพุทธรศาสนาเสื่อมสูญเศร้า

หมองมิดควรนรกนา

แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า ให้พระราชาคณะฐานานุกรมเจ้าอธิการ เอาใจใส่ตรวจตราดูรู้เห็นว่า อันดับนั้นติดพันอยู่ด้วย หญิงยอมอุปฐาก ผิดพุทธวจนะอยู่แล้ว ก็ว่ากล่าวให้บริวัฏออกเสียจากพระศาสนา อย่าให้เป็นปาราชิก ขึ้นได้ในพระศาสนาคุณหนึ่งย้ายสินะนี้ แลให้ประกาศแก่พระสงฆ์อันดับวัดวาอารามจงทั่ว ถ้าพระสงฆ์องค์ใดกระทำความชั่วลามกอยู่แล้วก็ให้บริวัฏออกเสีย อย่าให้เป็นมลทินอยู่ในพระศาสนา ทรงพระกรุณาหาเอาโทษไม่ ถ้าแลพระสงฆ์องค์ใดปกปิดความชั่วไว้..... มีผู้ว่ากล่าวพิจารณาเป็นสัจ จะเอาตัวเป็นโทษถึง 7 ชั่วโมงแล้วจะให้ลงพระราชอาญาตีโยม พระราชาคณะ ฐานานุกรม เจ้าอธิการ อันดับ กระทำความผิดและเผลอเสีย มิระวังตรวจตรากัน ให้เป็นลามกขึ้นในพระศาสนา.....

กฎให้ไว้ ณ วันศุกร์ แรมสี่ค่ำ เดือนเก้า ปีชวด จศก

### กฎพระสงฆ์ฉบับที่ 10

10. กฎให้ไว้แก่ เจ้าพญา และพญา พระหลวง เจ้าราชินิกุล ชุน หมื่น พัน ทนาย ฝ่ายทหารพลเรือน มหาเล็กขอเฝ้า ข้าเจ้าต่างกรม ฝ่ายหน้าฝ่ายใน แลกรมพระราชวังบวรสถานมงคล และกรมพระราชวังบวรสถานพิมุขฝ่ายหลัง แลผู้รักษาเมือง ผู้รั้ง กรมการหัวเมือง 1 2 3 4 ปากได้ฝ่ายเหนือ ทั้งปวงจงทั่ว

สมเด็จพระบรมนารถบพิตร ฯ..... สั่งว่า

ตั้งพระทัยทรงพระราชศรัทธา จะทำนุบำรุงพระพุทธรศาสนา..... บัดนี้พระสงฆ์อันนับเข้าในพระพุทธรศาสนาได้มีหิริโอตตัปปะ คบหากันทำอุลามกเป็นอลัชชีภิกษุ คือเสพสุรายาเมา..... กระทำจอมปลอมเหมือนสามเณร..... แลซึ่งพระสงฆ์สามเณร กระทำจลาจลปล้นพระศาสนาดังนี้ เพราะพระสงฆ์ราชาคณะ..... ละเมิดเสีย มิได้ดูแลกำกับห้ามปราม

บัดนี้ให้พระราชาคณะ ฐานานุกรม สังฆการีธรรมการ ราชบัณฑิตย์ พร้อมกันชำระพระสงฆ์ซึ่งเป็นอลัชชีภิกษุ พิจารณารับเป็นสัจ ให้พระราชทานผ้าขาวสึกออกเสียจากพระศาสนา.....

แต่นี้สืบไปเมื่อหน้า ถ้าผู้ใดเห็นพระสงฆ์กระทำอุลามกเป็นอลัชชี..... ทำให้ผิดเพี้ยนสมณ ไม่ต้อง

ด้วยพระวินัยบัญญัติ ให้อำมาตย์ตักเตือน ถ้ามิฟังให้ไปบอกเจ้าอธิการ เจ้าคณะ

อนึ่งถ้าผู้ใดล้มตาย ห้ามอย่าให้เจ้าภาพนิมนต์พระสงฆ์มาสวดพระมาลัย ให้นิมนต์สวดแต่พระ  
อภิธรรม แลสวดให้สำรวจไปปกติ อย่าให้ร้องเป็นลำนำแขก จีน ฝรั่ง มอญ แลให้เจ้าภาพปฏิบัติเป็นแต่  
อัฐบาน น้ำชาเยี่ยงเสียง อย่าให้เลี้ยง สาธุ แกงบัว เมี่ยงส้ม เมี่ยงใบ กัลย อ้อย ของกัด ของเคี้ยว เป็นอัน  
ขาด ถ้าฆราวาสที่มาช่วยจะสวดพระมาลัยก็ตามเถิด แต่อย่าให้สวดเป็นลำนำตลกคะนอง ประการหนึ่ง  
ห้ามอย่าให้อาณาประชาราษฎร์ ลูกค้ำร้านแพ แขก จีน ไทย ขายผ้าแพรพรรณแก่พระสงฆ์สามเณรเป็นอัน  
ขาดทีเดียว ถ้าผู้ใดมิฟัง ยังขึ้นคบหา พระสงฆ์ เณร ให้สวดพระมาลัยเล่นตลกคะนอง แลขายผ้าแพร  
พรรณแก่พระสงฆ์ สามเณร ดูจหนึ่งแต่หลัง จะเอาตัวเป็นโทษจงหนัก

แลให้สัสดีหมายบอกข้าทูลละออง ฯ ให้กรมพระนครบาล นายอำเภอประกาศป่าวร้อง อาณา  
ประชาราษฎร์ ลูกค้ำวานิชพ่วงแพร้าน แขก จีน ไทย แลให้ มหาดไท กลาโหม กรมท่า มีตราไปถึงหัว  
เมืองทั้งปวงจงทั่ว

กฎนี้ให้ไว้ ณ วันอังคาร แรมสิบสามค่ำ เดือนเจ็ด จุลศักราชพันร้อยหกสิบสาม (พ.ศ. 2344) ปี  
ระกา ตรีนศก